

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİ

20. yy. başlarında bazı aydınların savunduğu Batıcılık, Osmanlılık ve İslamcılık görüşlerinin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki çözülmeye engel olamaması, yeni bir anlayışın, Türkçülük düşüncesinin güçlenmesine yol açtı. Türkçülük ve Türk milliyetçiliği düşüncesinin güç kazanmasıyla Milli Edebiyat akımının oluşumu başladı.

Servet-i Fünun döneminin hüküm sürdüğü bir dönemde Mehmet Emin Yurdakul'un "Cenge Giderken" adlı şiirindeki sözleri ve hece ölçüsünü kullanarak ulusal duyguları dile getirmesi Milli Edebiyat yolunu açtı.

Tanzimat döneminde Ahmet Vefik Paşa, Ahmet Cevdet Paşa, Şemsettin Sami gibi sanatçılar dil ve tarih üzerine yaptıkları çalışmalarla Türkçülük ve milliyetçilik akımının hazırlayıcısı oldular. Bu edebi hareket, Ziya Gökalp'in Türkçülük düşüncesiyle beslenmiştir.

Milli Edebiyat II. Meşrutiyetten sonra 1911 'de Ömer Seyfettin, Ali Canip Yöntem ve Ziya Gökalp tarafından Selanik'te çıkarılan "Genç Kalemler" dergisiyle başlatılan bir edebi harekettir. Bu hareket 1923'e kadar sürmüştür, ancak Cumhuriyet dönemi edebiyatı içinde de sürmüştür. Bu düşüncelerin yaygınlaşmasında yazılan yapıtların yanı sıra Türk Yurdu, Türk Derneği, Türk Ocağı gibi kuruluşların ve Halka Doğru, Yeni Mecmua gibi dergilerin de etkisi olmuştur.

Genç Kalemler dergisinin ilk sayısında çıkan "Yeni Lisan" başlıklı makale, Milli Edebiyatın bildirgesi niteliğindedir. "Yeni Lisan" ilkeleri şunlardır:

- Yazı dili ile konuşma dilini birleştirmek, bunu yaparken İstanbul halkının dilini esas almak
- Halkın diline yerleşmiş yabancı kökenli sözcükleri, Türkçeleşmiş kabul etmek
- Arapça-Farsçanın dilimizdeki ayrıcalığını kaldırmak, bu dillerden fiil, edat, bağlaç ve tamlama almamak
- Türkçede tam karşılıkları bulunan yabancı sözcükleri kullanmamak
- Yeni terimler-sözcükler gerektiğinde, halkın söz yaratma yöntemlerini uygulamak; Türkçe köklerden, Türkçenin ekleri ve kurallarıyla türetme yapmak
- Yerini yeni sözcüklere bırakmış eski Türkçe sözcükleri diriltmeye çalışmamak
- Yerel ağızların ve uzak Türk şivelerinin sözcüklerini Türkiye Türkçesinde bulundurmamak
- Arapça ve Farsça sözcükler Türkçedeki kullanılışlarına göre değerlendirilmeli, Türkçe telaffuzlarına göre yazılmalıdır. Gramerde, asıllarına göre değil, Türkçedeki kullanılışlarına göre değerlendirilmelidir.
- Terimlerin bir kısmı ilgili oldukları bilim dilinde kullanılanlarsa, başka dillerden de olsa aynen kullanılmaya devam edilmelidir.
- Çok gerektiğinde öteki Türk lehçelerinden sözcük alma yoluna gidilebilir.

Milli Edebiyat Akımının Genel Özellikleri

- Toplum için sanat ilkesi benimsenmiş; edebiyat, düşünceyi yaymanın bir aracı olarak görülmüştür.
- Ulusal kaynakların (Türk tarihi, destanlar, masallar, diğer folklor ürünleri vb.) değerlendirilmesine, edebiyatta bunların ve halkın sorunlarının işlenmesine önem verilmiştir.
- Dilde sadeleşme hareketi ayrıntılı olarak programlanmış ve büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir.
- Şiire büyük önem verilmiş; hece ölçüsü ve dördlük birimi esas alınmış, Halk edebiyatının nazım biçimlerine benzer şiirler yazılmıştır.
- Düzyazı da ihmal edilmemiş; roman, öykü ve düşünce yazılarına önem verilmiş; halkın okuma alışkanlığı kazanması için çalışılmıştır.
- Romanda, öyküde, tiyatrodaki ve şiirde konular İstanbul dışına, Anadolu'ya, köy ve kasabaya, diğer Türk yurtlarına doğru genişletilmiştir.
- Eserlerde bazı romantik özellikler görülse de topluluk sanatçıları realist (gerçekçi) olmaya önem vermişlerdir.
- Başlangıçta, özellikle Fecri-ati anlayışına bağlı sanatçılardan tepki gören bu akım zamanla etkisini genişletmiş, aruzu bırakan bazı sanatçılar bu topluluk içerisinde yer almış; topluluğa katılmasalar bile bazıları da dil, konu ve sanatın halka yönelmesi açılarından aynı doğrultuda hareket etmişlerdir.
- Genel olarak Türklük bilinci ve Türk insanının sorunları ele alınmıştır.
- Batı edebiyat geleneğine tümüyle karşı çıkmıştır.
- Roman ve öykülerde Türk insanının özellikleri, halkın sorunları, toplumun geri kalmışlık nedenleri ve ulusal tarihin şanlı sayfaları ele alınmıştır. Kişiler tek yönlü değildir. Olay ve kişi yapının konusuyla uyum göstermektedir. Olaylar genelde kahramanların ağzından anlatılmıştır. Betimleme bölümlerinde dil ağırlaştırılmış, konuşma bölümlerinde sadeleşmiştir. Çevre betimlemeleriyle kişiler arasında ilişki kurulmuştur. Dil, halkın anlayabileceği yalınlıktadır. Çevre betimlemelerine önem verilmiştir. Realizmin ilkeleri benimsenmiş, gözlem ve araştırma ilkelerine bağlı kalınmıştır. Rastlantılara yer verilmemiş, Tanzimat döneminin kusurlarından tamamen arındırılmış, teknik yönden sağlam yapıtlar verilmiştir. Kişilerin psikolojik yapıları incelenmiş ve davranışları bunlarla açıklanmıştır.
- Şiirde daha çok bireysel konulara yöneldiler. Biçim yönünden değişiklik aruz yerine hece ölçüsünü getirmeleri olmuştur. Eski şairlerin şiirlerindeki samimi, lirik ve mistik atmosferi şiirlerinde devam ettirmek istediler. (Neoklasizm-Nayiler) Milli geçmişe bağlanarak edebiyatın milli olabileceğini savundular. Konuşma dilini şiirde kullanmaya çalıştılar.
- Tiyatro, bu dönemde yeniden canlandı. "Darülbedayi" adıyla müzik ve tiyatro olmak üzere iki bölümlü bir kurum meydana getirildi. Oynanan eserlerin çoğu hafif komedi,

vodvil ve manzum dramdır. Oyunların tekniği zayıf olmasına karşın dil ve anlatım bakımından başarılıdır.

- Bu dönemde düşünce hareketleri yoğun bir biçimde yaşandığı için bu düşüncelerin her türlü araçla dile getirilmesi gerekiyordu. Şiir ve romanın yanı sıra basın hayatının da gelişmesiyle makale, sohbet, fıkra gibi türler de düşüncelerin kamuoyuyla paylaşılmasında bir araç olmuştur. Öğretici metinlerde de eskiye göre daha sade bir dil kullanılmaya başlanılmıştır.

Milli Edebiyat Döneminin Sanatçıları

Ömer Seyfettin : Milli edebiyat akımının öncüsüdür. Yeni Lisan hareketinin mimarı, savunucusu ve uygulayıcısıdır. Maupassant tarzında öyküler yazmış, realist ilkelere bağlı kalmıştır. Öykülerinde halk dilini kullanmış olup yalın ve açık bir üsluba sahiptir. Söz oyunlarından, şairanelikten, uzun cümlelerden ve mecazlardan kaçmıştır. Yabancı sözcük ve tamlamaları kullanmamıştır. Gücünü çekici anlatımından ve ilginç olaylardan alan sanatçının hikayeleri genellikle beklenmedik bir sonla bitmektedir. Konularını gündelik hayattan, çocukluk ve askerlik anılarından, tarihten, halk fıkra, menkıbe ve efsanelerinden alır. Hikaye kişileri genellikle halktan seçilen tek boyutlu kişilerdir. Kişiler, yalnız içinde buldukları olaylarla karakterize edilmiş, ruhsal değişimleri bulunmayan tiplerdir. Tasvirlere ve tahlillere değil, olaya önem verir. Anlatımında zaman zaman yergiye, polemiklere, komik durumlara ve toplumsal yorumlara da yer verir. **Eserleri** : Ashab-ı Kehfimiz, Efruz Bey (roman) Harem, Yüksek Ökçeler, Gizli Mabel, Beyaz Lale, Asilzadeler, İlk Düşen Ak, Mahçupluk İmtihanı, Dalga, Nokta, Tarih Ezeli Bir Tekerrürdür, Bahar ve Kelebekler, Primo-Türk Çocuđu, Hürriyet Bayraktarı, Başını Vermeyen Şehit, Pembe İncili Kaftan, Topuz, Vire, Falaka, Kurbađa Duası, Kaşığı, Ant, Bomba, Yalnız Efe (Öykü) Yarınki Turan Devleti, Türklük Ülküsü, Türklük Mefkuresi, Milli Tecrübelerden Çıkarılmış Ameli Siyaset (inceleme)

Ziya Gökalp : Türkçülük ideolojisinin yaratıcısıdır. Ulusal bilincin oluşmasında önemli katkısı vardır. Hecenin benimsenmesinde gelişmesinde büyük rol oynamıştır. Şiirleri genellikle didaktik özelliktedir. Yazı diliyle konuşma dilini birleştirmeye çalışmıştır. Şiirlerinde arı bir dil olmakla birlikte ustalıktan söz edilemez. Düzyazıda konuşma diline yakın doğal, kolay ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Toplumsal ve siyasal birçok makalesi vardır. Manzum masallar ve destanlar yazmıştır. **Eserleri** : Kızıl Elma, Altın Işık, Yeni Hayat (Şiir) Malta Mektupları, Türkçülüğün Esasları, Türk Töresi, Türk Medeniyati Tarihi, Türkleşmek-İslamlaşmak-Muasırlaşmak (araştırma-inceleme)

Ali Canip Yöntem : Edebiyat ve edebiyat tarihi içeren araştırmalar yapmış, okul kitapları yazmıştır. Fecr-i Ati topluluğundan Genç Kalemler dergisine geçti. Önceleri aruzla sonradan heceyle şiirler yazmış, Milli edebiyat anlayışını savunmuştur. Yabancı sözcükler ve kurallardan dilimizi arındırmak, halkın konuştuğu sade dil ile yazmak düşüncesinin öncülüğünü yapmıştır. **Eserleri** : Geçtiğimiz Yol (şiir) Milli Edebiyat Meseleleri, Cenap Bey'le Münakaşalarım, Ömer Seyfettin Hayatı ve Eserleri, Türk Edebiyatı Antolojisi (İnceleme, biyografi)

Mehmet Fuat Köprülü : Edebiyat dünyasına Fecr-i Ati şairleri arasında şiirle giren sanatçı, edebiyatımızla ilgili bilimsel çalışmalar, önemli araştırmalar yaptı. Edebiyat ve siyaset

adamıdır. **Eserleri** : Mektep Şiirleri-3 cilt (Şiir) Hayat-1 Fikriye, Bugünkü Edebiyat, Tevfik Fikret ve Ahlakı, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar, Edebiyat Araştırmaları, Türk Edebiyatı Tarihi, Divan Edebiyatı Antolojisi, Türk Saz Şairleri, Azeri Edebiyatına Ait Tetkikler, Nasrettin Hoca, Osmanlı Devletinin Kuruluşu, Milli Edebiyat Cereyanının İlk Mübeşşihleri ve Divan-ı Türk-i Basit (inceleme, araştırma)

Mehmet Emin Yurdakul : Şiir yazmaya Servet-i Fünun döneminde başlamış, dönemin diğer şairlerinin aksine bütün şiirlerini hece ölçüsüyle ve sade bir dille yazmıştır. Konularını toplum sorunlarından, sosyal ve epik hayat sahnelerinden almıştır. Didaktik şiirler yazan sanatçı, ilk milli şair olarak anılır. **Eserleri** : Türkçe Şiirler, Türk Sazı, Ey Türk Uyan, Tan Sesleri, Ordunun Destanı, Zafer Yolunda, Aydın Kızları (Şiir)

Aka Gündüz : “Selanik’te Okul Bahçesi” adlı dergide yazarak edebiyat dünyasına giren sanatçı, Milli Edebiyattan etkilenmiş, otuza yakın dergi ve gazetede yazarlık yapmıştır. Tanınmasında asıl yön, halk çevrelerine ve acılı kaderlere bağlı, sade ve sıcak bir dille yazdığı romantik-realist-popüler romanlarıdır. Yetmiş kadar eseri bulunmaktadır. **Eserleri** : Bozgun (Şiir) Dikmen Yıldızı, Odun Kokusu, İki Süngü Arasında, Yayla Kızı (Roman) Türk Kalbi, Bu Toprağın Kızları, Kurbağacık, Hayattan Hikayeler (Öykü) Muhterem Katil, Yarım Osman, Mavi Yıldırım (Tiyatro)

Hamdullah Suphi Tanrıöver : Yazı hayatına Fecr-i Atide şiirle başlamış, daha sonra Türk Ocaklarında çalışmaları sırasında hitabeleri ile tanınmıştır. Konuşmalarında betimlemelere ağırlık vermiş, coşkulu ve inandırıcı söylevleriyle kitleleri etkilemiştir. Yaşadığı döneme özgü konulara ağırlık verdiği için ününü sonralara taşıyamamıştır. Konuşmalarını “Dağ Yolu” adlı eserinde, makalelerini ise “Günebakan” adlı eserinde toplamıştır.

Ahmet Hikmet Müftüoğlu : Türkçülük ülküsüne bağlı olmakla birlikte, eserlerinde süslü, şairane tasvirler doludur. Önceleri Servet-i Fünun üslup özelliklerine, sonraları Milli edebiyat ilkelerine bağlı olarak eserler vermiştir. Batı taklitçiliğine, kozmopolit anlayışa karşı, Türklük ülküsünü savunur. **Eserleri** : Haristan ve Gülistan, Çağlayanlar, Gönül Hanım

Celal Sahir Erozan : Edebiyat-ı Cedidenin en genç şairlerindedir. İlk deneyimlerinde Tevfik Fikret’in etkisinde kalmış, sonradan kendi anlatımına ulaşmış ve hece ölçüsünü kullanmıştır. Hayaller, kadın, aşk temalarını çokça işlemiştir. **Eserleri** : Beyaz Gölgeler, Buhran, Siyah Kitap

Falih Rıfıkı Atay : Siyaset ve fikir hayatımıza yön veren sanatçılardan. Gezi yazısı, anı, makaleleri ile ünlüdür. Özellikle Atatürk’ü yakından tanıtan anılarıyla ün kazanmıştır. Edebiyatımızın en çok gezi yazısı yazan sanatçısıdır. Anılarında I. Dünya Savaşı’ndan 1970 ‘li yıllara dek geçmişimizi görmek mümkündür. **Eserleri** : Eski Saat, Pazar Konuşmaları, Çile, Niçin Kurtulmamak, Bayrak, İnanç (Fıkra) Zeytindağı, Çankaya, Atatürk Ne İdi, Atatürk’ün Hatıraları, Atatürk’ün Bana Anlattıkları, Mustafa Kemal’in Mütareke Defteri, Ateş ve Güneş, Batış Yılları (Anı) Denizaşırı, Yeni Rusya, Moskova-Roma, Bizim Akdeniz, Taymis Kıyıları, Tuna Kıyıları, Hint, Yolcu Defteri, Kaybolmuş Makedonya (Gezi)

Refik Halit Karay : Yazarlığa mizah öyküleriyle başlamıştır. Aile kavramını çokça işlemiştir. Köy edebiyatının öncüleri arasında sayılır. Politik görüşleri nedeniyle sürgün yaşamıştır. Eserleri : İstanbul'un İcyüzü, Yezidin Kızı, Çete, Sürgün, Anahtar, Bu Bizim Hayatımız, Nilgün, Yeraltında Dünya Var, Dişi Örümcek, Bugünün Saraylısı, 2000 Yılı'nın Sevgilisi, İki Cisimli Kadın, Kadınlar Tekkesi, Karlı Dağdaki Ateş, Dört Yapraklı Yonca, Sonuncu Kadeh, Yerini Seven Fidan, Ekmek Elden Su Gölden, Ayın On Dördü, Yüzen Bahçe, Bir Avuç Saçma (Roman) Memleket Hikayeleri, Gurbet Hikayeleri (Öykü) Deli (Tiyatro) Bir İçim Su, İlk Adım, Üç nesil Üç Hayat (Günce) Bir Ömür Boyunca, Sakın Aldanma, Minelbab İlelmihrab (Anı) Sakın Aldanma İnanma Kanma, Kirpinin dedikleri, Agop Paşa'nın Hatıraları, Ay Peşinde, Tanıdıklarım, Guguklu Saat (Mizah)

Mehmet Akif Ersoy : "Toplum için sanat" görüşünü benimsemiş, yaklaşımlarında realist, çözümlerinde dini lirizmin etkisindedir. Aruz ölçüsünü ustaca kullanmış, aruzu Türkçeye başarıyla uygulamış, nazmı nesre yaklaştırmada ustadır. Sosyal konulara eğilmiş, manzum hikayeciliğin başarılı sanatçılarından. Şiirleri vatan, din, ahlak konuları üzerine öğüt karakteri taşıyan epik-lirik şiirlerdir. Türkçülüğe ve Milli Edebiyat akımına karşı çıkar, İslam birliğini savunur. Şiirlerini yedi bölümden oluşan "Safahat" adlı bir şiir kitabı vardır. İstiklal Marşını bu kitaba almamıştır. Kitabın bölümleri : Safahat, Süleymaniye Kürsüsünde, Hakkın Sesleri, Fatih Kürsüsünde, Hatıralar, Asım, Gölgeler

Yahya Kemal Beyathı : Klasik Divan şiirimizi Batı şiirinin bütünlük anlayışı içinde ele almıştır. Osmanlı kültürüne bağlı kalmış; tarih, vatan, millet ve İstanbul sevgisini hep bu açıdan ele almıştır. Duygu, düşünce ve simgeyi ustalıkla kaynaştırmış, lirik-epik şiirlerinin konusunu aşk, doğa, ölüm ve sonsuzluktan almıştır. Parnasizmden etkilenmiştir. Aruz ölçüsünü başarıyla kullanmış, iç ahenge önem vermiştir. "Ok" şiiri heceyle yazdığı tek şiiridir. Dili, şiirin en büyük sorunu olarak görmüş, namusum diyerek dili önemsemiştir. Eserleri : Kendi Gök Kubbemiz, Eski Şiirin Rüzgarıyla, Rubailer ve Hayyam Rubailerini Türkçe Söyleyiş, Bitmemiş Şiirler (Şiir) Çocukluğum, Gençliğim, Edebi ve Siyasi Hatıralarım (Anı) Edebi ve Siyasi Portreler, Aziz İstanbul, Eğil Dağlar, Siyasi Hikayeler, Edebiyata Dair, Tarih Muhasebeleri, Mektuplar, Makaleler (Düzyazı)

Ahmet Rasim : Yapıtlarında İstanbul halkının yaşayışını, gelenek ve göreneklerini anlatır. Bunun dışında renkli ve canlı bir anlatımla çocukluk yıllarını, okul yıllarını, gazetecilik yaşamını dile getirir. Eserleri, bir dönemin damgasını taşıdığı için uzun ömürlü olamamıştır. Darüşşafaka'da okumuş, müzik eğitimi de almıştır. Altmış kadar bestesi bulunmaktadır. Eserleri : Tarih ve Muharrir, Şehir Mektupları, Muharrir Bu Ya, Eşkal-i Zaman, Gülüp Ağladıklarım, Cidd-ü Mizah (Fıkra,makale) Falaka, Fuş-i Atik, Gecelerim, Ramazan Sohbetleri, Ömr-i Edebi (Anı) Romanya Mektupları (Gezi) Şair, Edip, İlk Büyük Muharrirlerden Şinasi (Biyografi) İlk Sevgili, Afife, Güzel Eleni, Mevl-i Dil, Bir Sefilenin Evrak-ı Metrukesi, Sevda-yı Sermedi, Gam-ı Hicran, Ülfet, Hamamcı Ülfet, İki Günahkar (Roman-öykü) Küçük Tarih-i İslam, Küçük Tarih-i Osmani, Resimli ve Haritalı Osmanlı Tarihi, İki Hatıra Üç Şahsiyet, İstibdattan Hakimiyet-i Milliyeye

Rıza Tevfik Bölükbaşı : Servet-i Fünuncularla aynı dönemde yaşamış, başlangıçta Abdülhak Hamit ve Tevfik Fikret'ten etkilenmiş, ancak o topluluğa girmemiştir. Saz ve tekke

şii geleneğinden yararlanarak içten, lirik koşmalar, nefesler ve divanlar yazmıştır. Sanatı toplum için düşünmüş, İstanbullu olmasına karşın Anadolu'dan etkilenmiştir. Çocukluk ve ilk gençlik anıları, aşk, doğa, günlük izlenimler, metafizik şiirini oluşturan başlıca öğelerdir. Şiirlerini “**Serab-ı Ömrüm**” adlı kitabında toplamıştır.

Ebubekir Hazım Tepeyran : Dinsel, toplumsal ve ekonomik düzeni eleştiren eserler yazmıştır. Küçük Paşa (roman) Eski Şeyler (öykü) Zalimane Bir İdam Hükümü (otobiyografi) Canlı Tarihler (anı)

Hüseyin Rahmi Gürpınar : Natüralist anlayışla sokağı edebiyatımıza sokan ilk sanatçıdır. Ahmet Mithat çizgisinde, halk için, onları aydınlatmak, çok okunmak için yazmıştır. Eserlerinde İstanbul halkının toplumsal ve töresel yönlerini, inanışlarını bütün incelikleriyle, alaycı bir anlatımla vermiştir. Eserlerinde Anadolu yoktur. Roman tekniği popülist anlayışta ve Tanzimat romanına benzer niteliktedir. Tiyatro senaryosu gibi karşılıklı konuşmalara çokça yer verilmekte, romanların akışı durdurulup okura bilgi verilmektedir. Plan bakımından dağınık, üslup yönünden özentisizdir. Gözlemlerinde usta, betimleme-konuşurma tekniğinde yetkin, konak-köşk yaşantısını aktarmada başarılı, toplum sorunlarını gözden kaçan yönleriyle ele almada sıra dışıdır. **Eserleri** : Şık, Şıpsıvdi, Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç, Mürebbiye, Hakka Sığındık, Kaynanam Nasıl Kudurdu, Ben Deli miyim, Gulyabani, Utanmaz Adam, Tesadüf, Nimetşinas, Cadı, Sevda Peşinde, Hayattan Sayfalar, Toraman, Son Arzu, Tebessüm-i Elem, Hayattan Sayfalar, Cehennemlik, Efsuncu Baba, Meyhanede Hanımlar, Tutuşmuş Gönüller, Billur Kalp, Evlere Şenlik, Mezarından Kalkan Şehit, Kokotlar Mektebi, Şeytan İşi, Eşkuya İninde, Kesik Baş, Gönül Bir Yeldeğirmenidir Sevda Öğütür, Ölüm Bir Kurtuluş mudur, Dirilen İskelet, Dünyanın Mihveri Para mı Kadın mı, Deli Filozof, Kaderin Cilvesi, İnsanlar Maymun muydu, Can Pazarı, Ölümler Yaşıyor mu, Namuslu Kokotlar (Roman) Kadınlar Vaizi, Namusla Açlık Meselesi, Katil Bûse, İki Hödüğün Seyahati, Tünelden İlk Çıkış, Gönül Ticareti, Melek Sanmıştım Şeytanı, Eti Senin Kemiği Benim (Öykü) Hazan Bülbülü, Kadın Erkekleşince, Tokuşan Kafalar, İki Damla Yaş, Gülbahar Hanım (Oyun) Cadı Çarpıyor, Şekavet-i Edebiye Tartışmaları, Sanat ve Edebiyat (Tartışma)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu : Fecr-i Ati topluluğunda yazın yaşamına başlar. Romanlarında kuşaklar arası çatışmaları, halk-aydın çelişkisini, toplumsal kurumlardaki yozlaşmayı işler. Natüralizmin ağır bastığı bir realizmin etkisindedir. Yazarlık yaşamı boyunca kendisini ve dilini sürekli yenilemiştir. Yapıtlarında Tanzimat'tan Cumhuriyet sonrasına uzanarak büyük bir tarihsel dönemin geçirdiği aşamaları konu edinmiştir. “Toplum için sanat” görüşüne bağlıdır. Çözümlemeci ve tasviricidir. Düşünsel ve tezci yönleri ağır basmaktadır. Batı edebiyatı özelliklerine sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Önceleri ağır dil kullanan sanatçı, sonradan Milli Edebiyatın etkisiyle halk şairlerinin dilini benimsemiştir. **Eserleri** : Sodom ve Gomore, Kiralık Konak, Nur Baba, Hüküm Gecesi, Yaban, Ankara, Bir Sürgün, Hep O Şarkı, Panorama, Boğaziçi Esrarı (roman) Bir Serencam, Rahmet, Milli Savaş Hikayeleri (öykü) Nirvana (oyun) Zoraki Diplomat, Anamın Kitabı, Vatan Yolunda, Politikada 45 Yıl, Gençlik ve Edebiyat Hatıraları (anı) Ahmet Haşım, Atatürk (monografi) Erenlerin Bağından, Okun Ucundan (şiir) İzmir'den Bursa'ya, Kadınlık ve Kadınlarımız, Seçme Yazılar, Ergenekon, Alp Dağları'ndan ve Miss Chalfrin'in Albümünden (Makale)

Reşat Nuri Güntekin : Duygusal-sosyal içerikli konularda Anadolu insanının gerçeğini yalın ve içten bir anlatımla yansıtmıştır. Hikayelerinde mizah unsuru bulunur. Roman tekniği mükemmel yakın olmakla birlikte, eksikliği ele aldığı karakterleri derinliğine işleyememesidir. Romantik-realist eserler meydana getirmiştir. İlköğretim müfettişliği yaptığı yıllarda Anadolu'yu gezme ve insanları tanıma fırsatı bulmuştur. Süsten, özentiden uzak, konuşma dilini tüm açıklığıyla ve doğallığıyla eserler vermiştir. İyimserlik ön plandadır, insan sevgisine geniş yer verir. Çok iyi bildiği sahne tekniğini romantizme kayan bir idealizmle, mizahla karışık bir biçimde uygular. Zaman zaman takma adlarla yazılar yazmıştır. **Eserleri** : Çalıkuşu, Gizli El, Damga, Dudaktan Kalbe, Akşam Güneşi, Bir Kadın Düşmanı, Yeşil Gece, Acımak, Yaprak Dökümü, Kızılcık Dalları, Gökyüzü, Eski Hastalık, Ateş Gecesi, Değirmen, Miskinler Tekkesi, Harabelerin Çiçeği, Kavak Yelleri, Son Sığınak, Kan Davası (roman) Gençlik ve Güzellik, Roçild Bey, Eski Ahbap, Tanrı Misafiri, Sönmüş Yıldızlar, Olağan İşler, Leyla ile Mecnun, Boyunduruk (öykü) Hançer, Eski Rüya, Ümidin Güneşi, Gazeteci Düşmanı, Şemsiye Hırsızı, İhtiyar Serseri, Taş Parçası, Hüllecı, Bir Köy Hocası, Babür Şah'ın Seccadesi, Bir Kır Eğlencesi, Ümit Mektebinde, Felaket karşısında, Gözdağı, Eski Borç, İstiklal, Vergi Hırsızı, Bir Yağmur Gecesi, Balıkesir Muhasebecisi, Tanrıdaki Ziyafeti, Yaprak Dökümü (Oyun) Dil ve Edebiyat, Türk Kıraati, Fransızca-Türkçe Resimli Büyük Dil Kılavuzu (eğitim) Anadolu Notları (anı)

Halide Edip Adıvar : İngiliz edebiyatı etkisinde, o zaman için yeni; fakat çağdaşlarının çapraşık, aksak ve pürüzlü buldukları bir dille romanlar yazmıştır. Önceleri aşk ve kadın psikolojisini, sonraları ise Türkçülük, milliyetçilik, memleketçilik konularını işlemiştir. Bunun dışında Doğu-Batı ikilemini, toplumsal ve töresel özellikleri işlediği eserleri de bulunmaktadır. Eserlerinde romantizmden realizme bir yöneliş vardır. Sevgi ve ruh çözümlenmeleri romanlarının ortak özelliğidir, dili savruk ve özentisizdir. Romanlarında konular genellikle İstanbul'da, kendi yaşadığı dönemde geçer. Kurtuluş Savaşı'na katılan ilk aydın kadınıdır. Sultanahmet ve Fatih mitinglerinde yaptığı konuşmalarla ünlüdür. **Eserleri** : Heyula, Raik'in Annesi, Seviye Talip, Handan, Yeni Turan, Mev'ud Hüküm, Ateşten Gömlek, Vurun Kahpeye, Kalp Ağrısı, Zeyno'nun Oğlu, Sinekli Bakkal, Yolpalas Cinayeti, Tatarcık, Sonsuz Panayır, Döner Ayna, Akile hanım Sokağı, Kerim Ustanın Oğlu, Sevda Sokağı Komedyası, Çaresaz, Hayat Parçaları (roman) Harap Mabetler, Dağa Çıkan Kurt (öykü) Kenan Çobanları, Maske ve Ruh (oyun) Türkün Ateşle İmtihanı, Mor Salkımlı Ev (anı)

Beş Hececiler : Şiire aruzla başlayıp, hece ölçüsüne yönelen gruptur. Uyaklı şiirlerde Anadolu yaşayışını sade, özentisiz ve coşkulu bir dille işlemişlerdir. Yurt güzellikleri, memleket sevgisi, kahramanlıklar işlenen konular arasındadır. Genellikle dörtlükler halinde olmakla birlikte yeni biçimler de aramışlardır. Faruk Nafiz Çamlıbel, Enis Behiç Koryürek, Halit Fahri Ozansoy, Orhan Seyfi Orhon, Yusuf Ziya Ortaç bu grupta yer alan sanatçılardır.

MİLLİ EDEBİYAT DÖNEMİNDE ÖNEMLİ YAPITLAR

Ateşten Gömlek : Kurtuluş Savaşını konu alan ilk romandır. İzmir'in işgalinde kocasını ve çocuğunu kaybeden Ayşe'nin Milli Mücadeleye katılması dile getirilir. İstanbul'dan Anadolu'ya birlikte geçtikleri Peyami ve İhsan'ın Ayşe'ye tutkuları savaş boyunca sürer.

İhsan ve Ayşe şehit düşerler. Peyami'nin de başına kurşun saplanır, Ankara'da hastaneye kaldırılır. Peyami'nin notları biçiminde yazılmıştır.

Vurun Kahpeye : Kurtuluş Savaşı döneminde Aliye öğretmenin çıkar çevrelerince katledilişi anlatılır.

Sinekli Bakkal : Sinekli Bakkal Mahallesi'nin imamının kızı Emine, karagözcü ve ortaoyuncu Tevfik ile evlenir. Kızları Rabia'yı dedesi hafız olarak yetiştirir. Rabia, onu tesadüfen dinleyen piyanist Peregrini ile evlenir. Doğu ile Batının bileşimi olarak görülen roman, farklı toplum kesimlerini ele alması açısından önemlidir.

Kiralık Konak : 1906 Meşrutiyeti'nden sonraki yaşamı, toplumsal değişimleri, eskinin yıkılışını, batılılaşmanın getirdiği yozlaşmayı ve kuşaklar arası çatışmaları anlatır. Naim Efendi gelenek ve göreneklerine bağlı, emekli bir nazırdır. Konakta yaşayanların savurganlığı sonucu, mallarını elden çıkarmak zorunda kalır, gittikçe yoksullaşır.

Yaban : I. Dünya Savaşı'nda bir kolunu yitiren ve işgal altındaki İstanbul'un tiksindirici havasından, kafasındaki, benliğindeki acılardan kurtulmak isteyen Ahmet Celal'in emir eri Mehmet Ali'nin Porsuk Çayı dolaylarındaki köyüne gitmesi, köylülerin onu yaban olarak görmesi, onun da köylüleri pis, kaba, ilgisiz olarak nitelendirmesi anılarından yola çıkılarak anlatılır.

Nur Baba : Tekke yaşamını ve dinin nasıl sömürüldüğü dile getirilir.

Sodom ve Gomore : Mütareke yıllarının İstanbul'u anlatılır. İşgal kuvvetleriyle işbirliği yapan soysuzlaşmış çevrelerin ahlak düşüklüğü, eski çağlardaki kentleri anımsatır. İncil'de anlatıldığına göre, bu iki kent, ahlak sapkınlığı yüzünden lanetlenmiş, Tanrı'nın gazabına uğramıştır.

Çalikuşu : Küçük yaşta anne ve babasını kaybeden Feride, İstanbul'da bir Fransız okulunda yatılı okur. Zeki, başarılı, afacan bir öğrencidir. Tatillerini teyzesinin evinde geçirir. Teyzesinin oğlu Kamuran'la nişanlanır. Ancak onun başkasıyla ilişkisini öğrenince evden kaçır. Maarif Müdürlüğüne başvurarak öğretmen olur. Anadolu'da çeşitli köy ve kasabalarda görev yapar. Kendini çocukların eğitimine adayarak herkesin sevgisini kazanır. Güzelliği başına hep dert açar. Dedikodulara son vermek amacıyla Doktor Hayrullah Bey'le evlenir. Ancak baba-kız gibidirler. Feride'nin günlüğünü bulan Hayrullah Bey, okuduklarından Feride'nin hala Kamuran'ı sevdiğini anlar.

Yeşil Gece : Şahin Efendi'nin kişiliğinde idealist öğretmenleri, dinin çıkar ilişkilerinde nasıl kullanıldığı anlatılır. Kurtuluş Savaşı yıllarında ihanetleri, Cumhuriyet'in kurulması sırasında ikiyüzlülükler, karşılaşılan zorluklar dile getirilir.